

FOLK OG LAND

Hvor er milliardene?

Fra tyskerkonto til Jøssingkroner

Av Anders Melteig

Finansbladet «Farmand» 25/5 1945 side 7: Hensikten med seddelombytningen er å hindre brakkebaroner og andre krigsprofitører å få gjemt bort fortjenesten sin. Det er en god tanke og den må støttes.

Da Tyskland den 8. mai 1945 måtte oppgi okkupasjonen av Norge, hadde den tyske hærkraft klart å ta ut sedler av Norges Bank for tilsammen 11,7 milliarder kroner, svarende til henimot fire tusen pr. innbygger i Norge. Ved overleveringen av deres forskjellige kasser viste det seg, at der var i behold 424 millioner kroner. Der-til kom så det som den enkelte tysker og deres militære overordnede hadde på seg, **og som de naturligvis også måtte levere fra seg.**

Nu var det vel ikke slik overalt som på Vallemysrene i Eidanger, der tyve tusen tyskere, ifølge Aftenpostens referat i den såkalte «Vinje-sak», som nylig ble avsluttet, «ble ribbet til skinnen», uten at alt kom frem til den rette Eiermann. Men en tør vel anta, at det som måtte være blitt tilbakeholdt, ble uskadeliggjort ved seddelombytningen og pengesaningen i begynnelsen av september senere på året.

En tør vel da anta at den tyske okkupasjonskonto på denne måte ble redusert til omkring 11 milliarder.

Dette synes bl. a., å være bekreftet ved Norges Banks ukeoppgjør av 2. september samme år, der okkupasjonskontoen er oppført med 8 162 millioner kroner. For som nevnt i Norges Banks sirkulære av 5. april innestod der til reduksjonsformål 3050 millioner kroner.

Av denne reduksjons-innbetaling var imidlertid bare de 1320 millioner, som utgjorde statens driftsoverskudd i krigsårene «som innebærer en engelig inndragning av pengene», for å sitere Norges Bank.

Så selv om der innestod i alt 6 milliarder og femti millioner kroner — utgjørende i alt ca. 55 prosent av okkupasjonskontoens samlede summer, så var der allikevel omkring 10 milliarder krigskroner, som ikke var uskadeliggjort. For det resterende innskudd (cirka 4,7 milliarder) bestod av rentebærende papirer — kortsiktige og langsiktige lån — selv om pengene nok befant seg i Norges Banks kasse, og had-

de bidratt sitt til å holde seddelomløpet nede.

Hvem er det så, som sitter med dette enorme beløp — de ti milliarder? Ja, det spørsmål har jeg som gammel bankmann fått gang på gang, atter og atter, i disse ti snart forløpne år. Ikke bare finansielt helt ukyndige har spurt meg, men også folk som skulle ha temmelig god finansiell innsikt. Ja, jeg har til og med truffet mennesker av den sistnevnte kategori, som har ment at Norges Bank selv uten videre kunne ha strøket hele kontoen. — Men så lett er det dessverre ikke. Tyskland, som jo i virkeligheten er debitor, er en høyst dubiøs sådan, om ikke en krigsskadeerstatning kan løse problemet. Men det er vel som med «keiserens nye klær», og han hadde som bekjent ingen.

Mine spørgerne har altså villet vite hvem det er, som er i besittelse av hele denne seddelmasse som veltet utover landet, og spørgerne har jeg alltid besvart med et spørsmål: «Har tyskerne dem?» Å nei! Tyskerne leverte dem fra seg som bebetaling for hel- og halvfabrikata for landbruksvarer og immaterielle ytelser og for direkte arbeidskraft. Men selv tyskerarbeiderne fikk jo ikke mere enn fra hånd til munn, til mat og klær og hus. Litt ble det vel igjen til kino og et enkelt glass øl, men heller ikke stort mere. Har NS-medlemmer noen av dem? Nei, ikke de heller! Hadde de noe på forhånd, så ble endel av det også tatt fra dem.

Det gikk jo slik her som det pleier å gå. De storindustrielle, forretningsfolk — store og små — som fikk realisert ofte gamle og ukurante lagre, skogeiere og tusener av gårdsbruk utover landet ble ved disse millioner. Banker og forsikringsselskaper sugget dem etterhånden til seg. Bankenes innskuddsmasse steg ustanselig, forsikringsselskapenes porteføljer likeså. Livsforsikringsselskapenes bestand økte på fire regnskapsår fra 2075,5 millioner i 1940 til 3014,7 millioner i 1944 og 3187,1 millioner i 1945, eller en økning i krigsårene med rundt 950 millioner, ikke svært langt fra en milliard. Premieinntekten steg naturligvis tilsvarende, fra cirka 86 millioner i 1940 til 180 millioner i 1944 og 190 millioner i 1945. Forsikringsstokken økte altså med om-

Forts. side 8

Det åpne brev til herr kirkestatsråd Bergersen

om

herr biskop Smemo,

Oslo m. fl.

Mitt brev var som bekjent sendt rekkommandert til kirkestatsråden i februar d. å., og som det vil erindres offentliggjort i Folk og Lands nummer 9 for lørdag 5. mars d. å.

6 dagsaviser i Oslo nektet å ta inn brevet, og det skyldes vel at alle er ensrettet og har angst for å bryte ut av rekkene. Det kunne vel bli pinlig, om der ble sprekker i samholdet om de brødefulle forhold, som hersker her i landet såvel på det politiske som på det religiøse område nå.

Når man tenker på hvordan det for noen år tilbake ble gått frem mot sannhetsvitnet — redaktør Torolv Fanebust — så må man jo undres over at hverken de beskyldte eller deres foresatte viser noen reaksjon overfor den karakteristikk som er fremholdt i de til statsråden oversendte artikler fra Folk og Land nr. 26 for 7. august 1954, nr. 35 for 6. november 1954 og det åpne brev i nr. 9 for lørdag 5. mars 1955.

Heller ikke er prost A. E. Hedems brev av 29. 12. 1952 benektet eller forsøkt avkreftet. Dette brev har også vært biskop Smemo tilstillet. Biskop Smemo som implisert i saken har også fått seg tilstillet omhandlede offentliggjørelser i rekkommandert brev uten på noen måte å ha reagert.

Kan man etter dette gå ut fra at der savnes ethvert motbevis, og at landets høyeste geistlige og Kirkedepartementets sjef mener at slike egenskaper er forenlig med stillingen som primas i den norske statskirke???

Det er ikke bare undertegnede eller herr prost A. E. Hedem, som steiler over denne mulighet, men en stor almenhet!

18. april 1955.

Karl Seeland.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig utgiver og redaktør Finn Brun Knudsen

Nytt parti?

En betydelig del av den norske velgermassen er i dag politisk hjemløse. Ingen av de eksisterende partier dekker det som den hjemløse massen søker og alle partiene er mer eller mindre kompromitterte og uten bærende ideer.

Vi har lenge etterlyst de kvinner og menn som har evnen og den personlige politiske styrke til å gå foran i en politisk dyst. Innen Høyre finnes de ikke, heller ikke innen Bondepartiet, som i dag savner de samlende menn. Det sekteriske Kristelige Folkeparti er uten politisk enhetssyn og har intet i norsk politikk å gjøre. Så er det Venstre igjen av de ikke-sosialistiske partier. Venstre med sin strålende historie fra århundreskiftet, men med sin nedbrytende mellom-krigspolitikk. Vi kan bare nevne konsesjonspolitikken, forbudspolitikken, målpolitikken, forsvarspolitikken. Store saker som kunne være samlingsmerker, men som ble de små menns forkludring av store ideer.

For et par år siden ble et nytt parti registrert. Navnet, Liberale Folkeparti, hørtes bra ut, men programmet som ble offentliggjort, var et sammenkok av alt mulig og ingenting og representerte en urealistisk snakkesalighet. Mennene som skulle stå frem for det nye partiet, var der ikke og man hører intet.

Og så står man der uten det mellomparti som mange venter og håper på.

Det stats sosialistiske Arbeiderparti, som nå alt for lenge har hatt flertall i Stortinget, har mange grupper og fraksjoner, som ikke alltid er enige i den politikk som meget egenmektig drives av Tranmæls regjering. En av gruppene, kretsen rundt ukeavisen «Orientering» med den kjente og kunnskapsrike Jacob Friis i spissen, arbeider nå med å danne et nytt parti, og dermed vil enheten innen Arbeiderpartiet bli brutt. Det nye parti kommer, så vidt man nå vet, til å kalles noe slikt som «Norges sosial-

demokratiske parti», og vil uten tvil komme til å ta mange velgere med seg fra A-partiet, og — temmelig sikkert vil det også dra mange av de partiløse stemmer med seg.

Men man må være klar over at dette brudd ikke vil bety noen svekkelse av den politikk som i dag drives av A-partiet. I de fleste saker kommer det nye parti til å gå helt og holdent sammen med moderpartiet. Det er på det utenrikspolitiske felt uenigheten vil komme til uttrykk, for på dette felt er «Orientering»s linje helt klar, nemlig en tilnærming til Sovjet og løsgjørelse fra NATO og Vestmaktene.

Det er beklagelig at det ikke forlengst er dannet et mellomparti som kunne ta kampen opp mot den tiltagende stats sosialisering og tvangsdirigering. Et liberalt parti som kunne samle de partiløse.

Men det ligger i luften, og det kommer nok, bare synd at det kommer for sent til å ta brodden av det nye sovjetvennlige partiet som nå trer frem på arenaen.

F. B. K.

Redaktørskiftet

Som redaktør av Folk og Land er tilsatt Johannes Kringlebotten. Han tiltrer 1. mai.

Ved utgangen av denne måned forlater redaktør Finn Brun Knudsen Folk og Lands redaksjon for å gå over i privat virksomhet.

Som Forbundets formann og på vegne av avisens eiere føler jeg trang til ved denne anledning å bringe redaktør Brun Knudsen en takk for det store og interesserte arbeid som han nå i løpet av to og et halvt år har lagt ned i vår avis.

Brun Knudsen trådte til i en krisetid, da det var nødvendig å rekonstruere avi-

ERLING BJØRNSON:

«JUBELÅRET»

Skal der være fest og glede iblant menneskene, må alt som er ondt og sårt vike. Ingen ærlig sjel kan juble der bror og søster lider urettens kvaler. Den rene ånd, med takk til liv og skjebne må besjele festens stund. Og den urett tiden ga, må løses i rettferdighetens navn.

Under slike vilkår ville året 1955 blitt en fest, en hjertenes fest, hvor hele det norske folk ville jublet i glede og takknemlighet. En fest ingen hadde sett maken til.

Men hvordan er det i Norge i dag? Skal fengslede fremdeles gi bopel for uskyldig dømte og den onde tid fra okkupasjonens opphør fremdeles stå som det onde skille? Da blir jubelåret ingen nasjonalfest, men en fortsatt manifestasjon for makt og urettferdighet, den som konge og regjering bragte med seg fra London etter verdenskrigens opphør. Den største ulykke som noen sinne er overført Norge, der landet tapte det som engang var dets styrke og stolthet: **Individets rettssikkerhet.**

Men som godhet skaper lykke og rettferdighet, skaper det onde mere ondt, til slutt hat.

sen både økonomisk og teknisk så å si fra bar grunn. Han tok fatt på oppgaven med godt humør og aktiv pågangsvilje, og gikk ikke unna for noen vanskelighet eller for personlige ubehageligheter når det gjaldt avisens interesser. Å være leder av et kamp- og opposisjonsorgan som Folk og Land — og spesielt i en tid som den nåværende — er såvisst ikke noen lettvin eller misunnelsesverdig oppgave. Det krever innsikt og smidighet og våken arbeidslyst. Og dette har Brun Knudsen til fulle vist.

Brun Knudsens redaktørtid har vært en positiv tid i avisens historie. Vi takker ham for den tid han har funnet anledning til å ofre seg for vårt pressearbeid, og jeg vil få uttale håpet om at vi også framtidig må kunne få beholde kontakten med ham i den utstrekning han har anledning til det.

Anders Hafskjold.

Og der står vi i dag — i jubelåret 1955!

Tenk om konge og regjering var kommet tilbake til Norge i 1945 med kjærlighet og forståelse i stedet for hatet og de ulovlige lover! Aldri stod landet mer samlet i kjærlig forventning.

Men det onde skulle seire, og de servile dommere ikledde seg de sorte kapper og begynte sin gjerning! Dom etter dom! Tusener ble dømt, alle for landssvik, den største brøde verden kjenner, og der ingen av de «dømte» den dag i dag forstår sin brøde: Hvorfor skulle deres liv bli lagt øde, der de kun i gjerning og kjærlighet til folk og land hadde handlet. Ingen flukt fra land og arbeide!

En større ulykke har aldri rammet et land.

For en velsignelse det kunne blitt, for et jubelår Norge ville fått, om det gode hadde seiret.

Og nu nu innbys Norge til fest av makthaverne, de som ~~skjendet landets~~ ~~ære, de som~~ skulle beskytte individet mot vilkårlige maktmisbruk og løyet seg vekk fra den fred de stiftet før de reiste fra landet den 10. juni 1940, da **krigen mot Tyskland opphørte.**

Ordlyden av kapitulasjonen er kjent av alle, og for lang til å få plass i denne artikkel. Den ble også på det omhyggeligste skjult under rettsoppgjøret, for ingen kunne dømmes etter straffelovens paragraf 86, dersom Norge ikke var i krig med Tyskland.

Da krigen med Tyskland opphørte, var der stor glede over alt i Norge. 5000 internerte krigsfanger i Sverige ble frigitt, som tusener soldater fra krigen i Norge. Dette skulle ikke egentlig tyde på at krigen vedvarte! Men vi har også uttalelser fra våre egne makthavere om at krigen var forbi. Statsminister Nygaardsvold sier i en radiotale fra England: «i de 2 måneder krigen varte».

Har man egentlig flere vitnesbyrd behov på at krigen var slutt? Her kan siteres videre, men det fører til så lite, der makthaverne har bestemt vi var i krig med Tyskland, det eneste fundament for dom etter norsk lov

over tusener og atter tusener norske kvinner og menn. I sannhet en nobel oppgave!

Men tillat meg allikevel, nu når sløret fra Jalta-møtet er kastet litt til side, å komme med enkelte begivenheter fra dette historiske møte. Jalta-møtet hvor de store møttes i februar 1945. Ifra disse forhandlinger finner man intet som bekrefter at de krigførene makter anså Norge for å være i krig med Tyskland. Så tvertimot! På et møte den 5. februar var der tale om fordelingen av den erstatning Tyskland skulle betale «de allierte», deretter skulle man tenke på andre land «som Belgia, Holland og Norge».

På et fellesmøte den 9. februar hånte Stalin de nasjoner som spekulerte i å være på den seirende side, da spørsmålet reiste seg om hvilke stater skulle delta i San Fransisco-møtet, og her kom Norge ikke med som krigførende land.

Ifra de samme kilder foreligger et av de mørkeste vitnesbyrd ifra krigens mentalitet og den ånd og kultur, som bestemte over fremtiden for de beseirede land. Under festens høytid hever president Roosevelt sitt beger og finner tiden er inne til å antyde at **minst 50 000 tyske offiserer må masakreres** når seiren er vunnet!

Norge har i sin seiersrus etter verdenskrigens opphør reist denne humanist et stort minnesmerke i sin hovedstad. Og hvorfor ikke?

Det var ut fra den samme ånd der ble handlet da konge og regjering etter seiren vendte tilbake til Norge. Livet ble nok spart, kun få fant døden ved norske kuler bak fengslets murer, men mange fant dog døden bedre enn det liv «dommen» ga, og tok det selv. Mange falt også for kuler før «dommen», kuler fra norske og fremdeles udømte menn i dag, såkalte «gode nordmenn» med St. Olav på brystet!

I sannhet, makthaverne går med stolthet til sin jubelfest!

Erling Bjørnson.

Hvis forsvaret hadde vært i orden i 1940 ville tyskerne neppe ha angrepet oss!

«— For tiden frem til midten av 1930-årene, sier Sverdrup, er det meget svake uttrykk granskningskommisjonen bruker om stillingen og stemningen, når den sier: «Alt i alt må man si at forsvarets aktive venner var i mindretall og at forsvarsuttgiftene ble henført til de nødvendige onder som burde reduseres mest mulig.» — Da var det en ganske annen oppsang i Fred. Monsens brosjyre: «Sannheten om militærvesenet». «Det vanvittige sløseri til det uproduktive militærvesen. Hvor lenge vil det norske folk tillate denne galskap?» Slik var tonen på sosialistenes talerstoler og i deres aviser.

— Var det den samme Monsen som ble forsvarsminister i Nygaardsvolds regjering?

— Javisst. Han kom med for å avruste oss enda mer enn Mowinckel hadde klart det før med støtte av Arbeiderpartiet. Etter hvert ble han jo trukket og skjøvet

Vi har i våre spalter hevdet at hvis Norges forsvar hadde vært bedre og de politiske myndigheter hadde vært mere ansvarsbevisst ville det tyske angrep ikke ha kommet eller ville ha blitt slått tilbake.

Nasjonal Samling var faktisk det eneste parti som la avgjørende vekt på å skape et etter forholdene sterkt forsvar, og hevdet dette meget sterkt i sin agitasjon. Vi som tilhørte partiet så med sorg på at det lille vi hadde av forsvar planmessig ble undergravet og ødelagt av Mowinckels Venstre og Det norske Arbeiderparti.

At vi ikke står helt alene med dette syn viser uttalelser som kommandørkaptein Trygve Sverdrup har gitt i et stort anlagt intervju i Tønsbergs Blad den 9. april i år. Disse uttalelser bør bli kjent for en størst mulig del av folket, og selv om sakene i og for seg er alminnelig kjent av Folk og Lands lesere, vil vi ofre plass og gjengi det vesentlige av intervjuet.

Men først noen ord om kommandørkaptein Trygve Sverdrup. Han satt, som Høyres representant, i Stortinget fra 1934 til 1945 og var hele tiden medlem av militærkomiteen. Yrkesoffiser som han var, var han selvfølgelig en varm forsvarsvenn, og hans innlegg i militærdebattene var kraftige og saklige.

med på noen økede forsvarsbevilgninger, men når jeg tenker på det ansvar han hadde for forsvarets tilstand 9. april, forstår jeg ikke at noen ville gjøre ham til stortingspresident etter krigen. Men sosialistene kastet til og med Hambro for å få Monsen isteden!

— Ble ikke Arbeiderparti-

et veldig forsvarsvennlig etter hvert?

— Jeg vet ikke hva De synes. Så sent som i 1937 gjorde regjeringen kabinets-spørsmål mot øket tjenestetid i hæren fra 72 til 84 dager! Som så ofte før ble den reddet av Venstre —.

«— Etter München-krisen, i september 1938 kom der vel mer fart i opprustningen?

— Ja, det kan De tro! Om det så er granskningskommisjonen, skriver den: «Når det gjelder spørsmålet om de forsvarstiltak regjeringen traff på bakgrunn av den utenrikspolitiske situasjon, er det allerede tidligere nevnt at vårt forsvar ennå sommeren 1939 var overmåte svakt. Det stod dårlig rustet til å verne om vår nøytralitet, enn si å gjøre en effektiv innsats i åpen krig.» Slik var altså stillingen året etter München-krisen!

— Men sosialistene snakker og skriver stadig vekk om hvor skandaløs München-politikken var, og at den i virkeligheten innvarslet krigen?

— Det er bare agitasjon. Da regjeringen Nygaardsvold fremla sitt budsjettforslag 3½ måned etter München, eller i januar 1939, var det ikke oppført en skilling til ny styrkelse av forsvaret, og det viser bedre enn noe annet hva agitasjonen var verd. — Nei, da ser det heller ut som om regjeringen trodde at krigsfaren drev over med München-forliket. I februar 1939 avsluttet Høyre sine bemerkninger i finansinnstillingen med å innby regjeringen og de andre partier til å «drøfte vår beredskapspoli-

tikk på bredt grunnlag». Dette fant Mowinckel «utidig» på Venstres vegne, og Nygaardsvold erklærte meget bestemt at han ikke ville foreslå nye forsvarsbevilgninger eller være med på nye forsvarsforhandlinger.»

Kommandørkapteinen går i intervjuet grundig gjennom venstres og Arbeiderpartiets negative innstilling til forsvaret og meget betegnende gjengir han hva Mowinckel sa i stortingsdebatten etter München-forliket som argument mot militæret: «Har vi ikke lært litt av Tsjekkoslovakia? Det var jo annet enn stambesetninger det land hadde på sine festninger. Men like overfor det veldige militære press av den voldsomme stormakt våget ikke Tsjekkoslovakia å anvende sine «stambesetninger». Det kan høres trist ut, høres skuffende ut. Man kan si at jeg er defaitist, man kan si at jeg er antimilitarist, man kan si hva man vil, men det er den hårde, alvorlige sannhet.»

«— München var med andre ord ikke nok til å vekke dem som sov. Men hvordan var det da storkrigen brøt ut høsten 1939?

— Stortinget ble straks innkalt til overordentlig samling, og regjeringen fremsatte forslag om å bevilge 40 millioner kroner til nøytralitetsvakt og sivile forsyninger». Det kom opp til behandling 13. september. Jeg førte den gang ordet på Høyres vegne: «Som man vil ha sett, har vi i innstillingen tatt et forbehold om at vi vil foreslå ytterligere bevilgninger til

vårt nøytralitetsvern. Jeg vil da med en gang ha sagt her i dag at jeg ved en senere anledning vil ta opp forslag om at der bevilges 30 millioner kr. til øyeblikkelige foranstaltninger til styrkelse av vårt militære forsvar.» Dette ble fremsatt på lukket møte og forkastet mot Høyres og Bondepartiets stemmer.»

«Neste gang Stortinget kom sammen var i januar 1940.

— Da Stortinget vel var reist hjem, gjorde inntrykket fra Finnlandskrigen sin gjerning på regjeringen, og utover høsten brukte den 40 millioner kroner mere på forsvaret enn Stortinget hadde bevilget. Dette var naturligvis utmerket på sitt vis, men i strid med Stortingets bevilgende myndighet. Hvorfor motsatte regjeringen seg Høyres forslag om økede bevilgninger i september, når den allikevel brukte pengene noen uker senere? Det ble påtalt da Stortinget kom sammen igjen, men etterbevilgningen ble selvfølgelig gitt enstemmig.

— Det var altså omkring årsskiftet 1939-40 at regjeringen omsider forstod hvor truende situasjonen var blitt?

— Det er vel sterkt sagt at den forstod faren, for hadde den det gjort, ville vi ha vært ganske annerledes forberedt i april. Men den gikk endelig inn for skikkelige bevilgninger til forsvaret. Den foreslo i alt 370 millioner til nøytralitetsvakt, militære auskafelser og forsyninger. Dessuten forsikret Nygaardsvold for første gang i trontaledebatten at landet skulle forsvares og at Arbeiderpartiet hadde tatt feil og var blitt skuffet i sin tro og sitt håp. Hvis denne omvendelse var kommet et par år eller bare ett år før, er det stor sannsynlighet for at det tyske overfall aldri hadde kommet. Nu var det for sent. De store bevilgninger var praktisk talt virkningsløse, for det var ikke mulig å få noe nevneverdig ut av dem i de uker som stod igjen.

— Omvendelsen førte vel allikevel med seg at nøytralitetsvernet ble skikkelig organisert og at vi fikk på plass den forsvarskraft som fantes i landet?

— Langtifra. Det var nett-

Forts. side 7

Sancta Simplicitas!

DET KONGELIGE KIRKE- OG UNDERVISNINGSDEPARTEMENT
KIRKEAVDELINGEN

Forbundet for Sosial Oppreising,
Kierschowsgt. 5, Oslo.

Under henvisning til Deres brev av 15. april 1955 til Statsrådssekretariatet skal en meddele at det ved kongelig resolusjon av 18. februar 1955*) er fastsatt:

«I medhold av grunnlovens § 16 fastsettes følgende innføringsakt for prester som i samband med rettsoppgjøret etter okkupasjonen har tapt retten til å bære presteklær og utføre prestejeneste, og som ved dispensasjon eller benådning av Kongen har fått løyve til å gjenerverve denne rett:

Til tid som biskopen bestemmer møter vedkommende i domkirkens sakristi eller på biskopens kontor, hvor også domprosten eller en annen prest som biskopen tilsier, er til stede.

Biskopen åpner med bønn og en skriftlesning, hvorefter han kan knytte en kort tale. Deretter sier han: N. N., etter at det er gitt deg løyve til å gjenvinne retten til å bære presteklær og utføre prestejeneste, så tilholder og formaner jeg deg at du øver din prestejerning i samsvar med Guds ord, slik som det er gitt oss i Den hellige skrift, og som vår kirke vitner om det i sin bekjennelse, og at du av hjertet legger vinn på å leve etter Ordet.

Gjør dette med troskap ved den nåde Gud selv vil gi deg.

Gi meg din hånd på det.

Vekommende gir biskopen hånden.

Biskopen sier: Så erklærer jeg deg for gjeninnsatt i det hellige presteembete med den rett og myndighet som hører dette kall til.

Biskopen leser Fadervår og lyser velsignelsen.»

For ekspedisjonssjefen:

Ø. Jahr (sign.)

Egil Holm (sign.)

*) Jo, — datoen er 18. februar 1955. (Redaksjonens anm.)

Sidebemerkinger

EN MANN kommer opp for å se på leilighet til leie. Viseverten fører ham rundt og sier:

— Rent tilfelle, leilighet til leie. Her bodde en berømt keramikker, nettopp død.

Mannen bemerket:

— Å, nå ser jeg, mange flekker på vegger, formentlig rester av hans eksperimenter?

— Nei, sier viseverten, rester av berømt kjemiker.

Jo mindre kvinnene forstår, jo mere lider de av andres mangel på forståelse.

Etienne Rey.

MAN REGNER, sa eksperten, i fremtiden med tre størrelser på atombomber: Stor! Større! Og, hvor er vi henne alle sammen?

DE MA ENDELIG stoppe meg, hvis De har hørt historien om den franske politiker som falt i søvn i nasjonalforsamlingen, og da han våknet hadde han vært ministerpresident to ganger, vært tiltalt og frikjent for bestikkelse og var blitt dekorert med Æreslegionen.

Dantes ry vil stadig bli større, for nu leses han nseten ikke lenger.

Voltaire.

FRA KAVIARFRONTEN

En kvinnelig arbeider på en av de store statsfabrikker i Budapest kom en dag opp til den kvinnelige direktøren og spurte:

— Fru direktør, får jeg et par minutter før tiden i kveld? Jeg skal nemlig i operaen.

Direktøren fnyste:

— Vet du ikke, kamerat, at vi har hatt en revolusjon, og at det ikke lenger er noe som heter frue eller madame. Vil du værsgod gjenta anmodningen på skikkelig kommunistisk vis?

— Omforlatelse, sa den andre. Kamerat direktør, kan jeg få lov å gå et par minutter før tiden i kveld? Jeg skal nemlig i operaen.

— Se-se, det var riktig, kamerat! Og hvilken opera er det så du skal høre?

— «Kamerat Butterfly», kamerat direktør.

Det er de mennesker for hvem livet har vært lettest, som forlanger de største anstrengelser av andre.

Etienne Rey.

Kort før ministerpresident Scelba forlot Italia på sin reise til Canada og Amerika ble han spurt av en partivenn: «Hva venter du å oppnå i Amerika? De fleste amerikanere har ikke engang hørt ditt navn.»

Scelba svarte «Det blir ikke vanskelig. Jeg sier bare at jeg er ministerpresident i Gina Lollobrigidas fedreland.» (Nant).

Er politikk annet enn kunsten å lyve i rette tid?

Voltaire.

Norsk ambassade i Peking

I en stortingsproposisjon 1954, da det ble truffet en foreslås det bevilget 200 000 avtale om normalisering av kroner som merutgift ved den diplomatiske forbindelse opprettelse av en norsk ambassade i Peking.

Da Norge, som det foregangsland det er, i januar 1950 anerkjente «Folkerepublikken China», trådte Norges ambassadør hos den nasjonalchinesiske regjering av, og Norge fikk innbydelse til å sende en representant til Peking for å diskutere spørsmålet om den nye diplomatiske forbindelse.

Den norske representant ankom til Peking i mars 1950, men oppnådde ingen forbindelse med den kommunistiske regjering før i oktober

den diplomatiske forbindelse mellom de to land.

I de mellomliggende drøye 4 år vandret den norske representant rundt i Peking uten å kunne foreta seg noe, og Norges representant ble fullstendig ignorert.

Men nå skal det skje. Røde-China har utnevnt sin ambassadør og Norge likeså. Så nå er den vennskapelige forbindelse opprettet.

Vi bør avvepne bakvaskelser og satire ved å overhøre dem. De ligner gnister fra et stort bål, — de slukner hvis vi ikke puster på dem.

Fontenelle.

Besettelsen av Tyskland opphører i mai

Bonn: Den amerikanske høykommissær Conant overrakte i forrige uke ratifikasjonsdokumentene til to av de fire Paris-avtaler, nemlig avtalene om at vestmaktene opphever besettelsen av Vest-Tyskland og samtidig får rett til å holde tropper på vest-tysk område. Forbundskansler Adenauer og sjefen for utenriksministeriet, Hallstein overvar høytideligheten.

Man erfarer i diplomatiske kretser, at Storbritannia, Frankrike og Vest-Tyskland vil deponere sine ratifikasjonsdokumenter ved en felles høytidelighet i begynnel-

sen av mai. Først da vil disse avtaler tre i kraft. Frankrike ønsker først å ha visse enkeltheter i Saar-avtalen klarlagt. Det skjer under utenriksminister Pineys besøk i Bonn.

Raeder bør løslates

Den uvahengige avisen «Der Tagesspiegel» i Vest-Berlin tok i forrige uke til orde for at storadmiral Raeder blir løslatt fra fengslet i Spandau så snart som mulig.

Siden krigsforbryterprosessen i Nürnberg har det hendelsesforløpet som gikk forut for angrepet mot Norge, blitt så klart gjennom britiske og norske dokumenter og ved Churchills memoarer, at man ikke bare har lyst til å appellere til medfølelsen med en gammel og syk mann, skriver avisen.

Raeder, som nå er 79 år, har aldri skadet noen i hele sitt liv, slutter «Der Tagesspiegel». Han fikk en dom på livsvarig fengsel. Storadmiralens deltagelse i forberedelsene av angrepet mot Norge blir nå betraktet som en ubeestridd suksess, når det gjelder militær taktikk, skriver avisen.

Fra Forbundet

De som ennå står til rest for medlemskontingent for 1955, anmodes vennligst om å innbetale denne snarest. Våre oppgaver i år er av avgjørende betydning for oss, — og medlemskontingentens innbetaling nu vil fremme vår sak betydelig. Derfor appelleres det til hver enkelt om å innsende denne snarest.

Forbundskassereren.

Østtyske flyktninger til Vest-Berlin i tden 28. mars — 3. april.

Berlin: (FEI/IBFG). — 1972 personer, herav 440 ungdommer (324 gutter og 116 piker). 1262 flyktninger anerkjent og av disse er 1066 videre sendt med fly til Bundesrepublikken, hvorav 305 ungdommer.

Frigjøringsfestlighetenes mørke bakgrunn

Arkitekt Odd Nansen holdt forleden en tale i Kringkastingen i forbindelse med innsamlingen til flyktningehjelpen. I sin tale anførte Nansen bl. a. følgende som burde påkalle stor oppmerksomhet og megen etaertanke:

«Hvis vi skulle karakterisere de 10 årene som er gått — eller nevne med et ord det som mer enn noe annet har preget menneskesinnet verden over i de 10 årene, så er det frykt. Frykten for neste krig.

For 10 år siden trodde vi — og vel med en viss rett — at nå var massemyrderiene slutt, nå var fangeleirenes og konsentrasjonsleirenes helveter ikke tenkelige mer, nå var urettens og umenneskelighetens tid forbi. Da vi satt omkring i vårt frigjorte land sommeren 1945, satt tre seierherrer sammen i Potsdam for å lage en fredsavtale. Tross all klokskap og statsmannsdyktighet — kom det til å bli en skjebnesvanger avtale på mange måter som ble til. De færreste husker kanskje eller vet overhodet at en av paragrafene i den avtalen resulterte i at ca. 15 millioner mennesker ble jaget fra hjem og fedreland — over grensene ut i en fiendtlig verden.

Jeg undres om noen husker — eller noensinne fikk vite — at mens vi var opp tatt med å feire vår frigjøring i 1945 — forsvant 3 av disse 15 millioner mennesker sporløst fra jordens overflate. De sultet ihjel, frøs ihjel, ble deportert til fjerne konsentrasjonsleire på straffarbeide — eller de ble ganske enkelt slått ned og drept i blinde hevnaksjoner — så å si i fredens navn.

Det som jeg her meget kort har minnet om, er bare de innledende kapitler av den blodige saga om de 10 årene som vi i år kan feire jubileum for. Vi har ikke vært i stand til å stanse denne historiens største folkevandring. Hver eneste dag, hver time strømmer forfulgte, des-

perate og til døden fortvilte mennesker over grensene mot det de tror skal bli befrielsen. Og de har gjort det uten opphør i alle disse 10 årene — og gjør det fremdeles!

Vi har ikke engang vært i stand til å hjelpe mer enn en brøkdel av de ulykkelige millioner — og ikke kunnet forhindre at tusener og atter tusener av verdifulle mennesker gikk til grunne rett for øynene på oss.

Men innerst inne vet vi — i alle land i den frie verden, at vi kunne ha vært i stand til det, hvis vi hadde samlet oss om å løse denne oppgaven — i stedet for å fatte vedtak og fredsavtaler som umuliggjorde det. — — —

La meg slutte med å si at vi vel bør være varsomme med en altfor høyrestet feiring av det forestående 10 års jubileum. Noen støyende jubel over vår egen gjenvunne frihet ville neppe være på sin plass, så lenge millioner av medmennesker og kampfeller ute i Europa og andre steder ennå ikke har vunnet den friheten — og for en stor del lever under forhold ikke stort bedre enn de som hersket i konsentrasjonsleirene under krigen. Nei, ofte verre, for de har ingen annen frigjøring og ingen annen fred å se frem til enn den som til slutt skal gjøre ende på deres uutholdelige tilværelse.»

Arkitekt Odd Nansen vet hva han snakker om. Det er ikke noe lyst bilde han gir av «resultatene». Men det er sant. I den grad sant at det var noe helt annet vi burde tenke på i Norge i dag enn å feste. Men — festet blir det nok likevel. Og skåltalene blir mange og svulmende. Og imens blir de dystre bakgrunnskulisser gjemt unna på snoreloftet. Slik at de er ute av syne.

Skål, kjære venner! Skål for oss sjøll!

Det var på Rikshospitalet en lørdagskveld en måneds tid før påske. Der skulle holdes en andakt ute i korridoren mellom sykerommene, og dørene til disse var slått opp for at de sengeliggende skulle få høre. En salme ble sunget: «Stå fast min sjel, stå fast i Herrens krige». Deretter leste presten. (Jeg går ut fra at det var en ansatt sykehusprest) noen ord fra Johs. evang. 8. kap. om at den som Sønnen får frigjort er virkelig fri. Han innledet med å knytte sammen den åndelige og kristelige frigjøring, som Jesus taler om, med den politiske frigjøring her i 1945. Her i Norge visste vi hva frigjøring var. Og så utbredte han seg en stund om de gledelige begivenheter for 10 år siden, og alle de gode løfter som var gitt. Han måtte dog beklage at ett av løftene ikke var blitt til virkelighet, nemlig det om frihet fra frykt. Talte så en kort stund om den angst og spenning som i dag plager den enkelte. Den fordypelse i tekstens vakre ord som jeg hadde ventet meg som noe selvfølgelig, ble det sparsomt med. Men dette om frykt, uro og spenning kunne han saktens dvele ved, for dette angår jo også i høyeste grad

prestene, og da så. Han sluttet med å innby til gudstjeneste og nattverd den påfølgende dag ned i forsamlingshallen.

Mens han talte om den politiske frigjøring, bemerket han at det ikke var hans akt å gå nærmere inn på dette emne ved denne anledning, men bebudet at frigjøringen skulle han komme nærmere inn på den 8. mai.

Ja, slik var altså «andakten» på sykehuset den kvelden, og det er vel neppe sannsynlig at den bebudede «andakt» eller «preken» den 8. mai blir av noen annen og mere kristelig art. Jeg vil derfor oppfordre interesserte menn eller kvinner som da får anledning til å høre denne sjelsørger, å merke seg hans tale og meddele oss andre innholdet gjennom Folk og Land. De vil neppe da, mer enn denne gang, få høre noe om de positivt forfulgte, rettsløsheten, lovbruddene, konsentrasjonsleirene o.s.v. Men kanskje om den kristelige Berggrav og «kirkefronten».

Jeg skal sent glemme «andakten» jeg hørte på Rikshospitalet. Rundt omkring på sykerommene lå mer og mindre syke — inntil dødssyke personer, folk av alle samfunnslag, politisk oppfatning og religiøs innstilling. Vergeløse og uten anledning til å ta til gjenmæle. Men presten unnså seg ikke av den grunn for å bryte inn i deres sjelleliv, rettskunnskap eller politiske oppfatning. Den anstendighet hadde han ikke. — Annerledes tenkende og vitende var bare luft for presten. En skulle vel ha trodd at en syke-

husprest skulle hatt større forståelse og mer av det virkelig kristne livssyn, og en større sannhetsstrang.

H.

Frigjøringen skal minnes ved en landsinnsamling for åndssvake,

står det med store overskrifter i avisene.

Det kan ikke unngå å skape visse refleksjoner hos den ikke-seirende part.

Personlig var jeg ikke blant dem som fikk anledning til med egne øyne å se seiersrusens masse-dilerium. Der jeg satt var utsikten og oversikten begrenset til noen nakne cellevegger. Men bakom piggråden foregikk også underlige ting, såsom smørgås-invasjonen og meget annet som må skape ide-assosiasjoner og gjøre en noe nær stum av forundring over at nettopp denne begivenhet skal feires med en landsinnsamling til åndssvake, — i og for seg et meget respekta-belt formål — men nettopp på denne dagen — —?

Guri.

En kjent britisk kirurg, dr. Michael Boyd har fortalt om et møte med kinesiske læger i Moskva: «De talte lenge om hvor nødvendig det var å løsrive seg fra vestlig innflytelse for etterpå å be meg om en katalog over lægeinstrumenter laget i Storbritannia. Da jeg påpekte at de med en slik anmodning motsa seg selv, svarte de bare — med et lurt blink i øyet.»

Visste du ikke?

Gode nordmenn under «jernhelen» i Wien

Reichspostminister i Berlin arrangerte i 1942 en stor internasjonal post- og telegrafkongress i det herlige Wien.

Som delegerte fra Norge møtte nåværende postdirektør Sten Haug, nåværende overingeniør i Telegrafverket Olaf Moe og nåværende kontorsjef sammesteds Andreas Strand.

Herrene møtte opp på kongressen sammen med avdøde trafikk-sjef og overrettssakfører Knut Knutson Fiane.

Fru Fiane forteller at hennes mann ikke kunne merke noe som helst som tydet på at ovennevnte herrer følte seg uvel i hans selskap — eller at de mente at de på en utilbørlig måte «bisto fienden» — med å konferere med tyskere og andre om post og telegraf i det glade Wien — i det Herrens år 1942! Tvertimot! Det bærer Fianes dagbok vitnesbyrd om!

A. L.

For å finne sannheten bør en vende ryggen til massen. De alminnelig anerkjente meninger er i regelen viktige, hvis vi oppfatter dem helt bakvendt.

Fontenelle.

De virkelige filosofer ligner elefantene, som aldri setter sin annen fot ned før den første står trygt på jorden.

Fontenelle.

Sidebemerkninger

I alle kriger dreier det seg ikke om noe annet enn å grafse til seg.

Voltaire.

DEN TENKSOMME professor hadde for sine elever holdt et meget spissfintlig foredrag om det eldgamle emne: Arsak og virkning — og spurte en av dem:

— Hva er det som gjør kaffen søt? Er det sukkeret, eller er det omrøringen med skjeen?

Studenten tenkte lenge over saken — og spurte sa:

— Kan jeg vente med å svare til neste time, hr. professor?

— Gjerne, min unge venn.

Neste time kom, og professoren spurte:

— Nå, er De så kommet til noe resultat?

— Ja, hr. professor.

— La meg høre.

— Det er omrøringen med skjeen som gjør kaffen søt

— Men hva skal så sukkeret tjene til?

— Ja, det er for å kontrollere om man har rørt lenge nok.

Rikfolk liker ikke at fattige mennesker ser frie og ubekymret ut.

Etienne Rey.

ETTER TRE ÅRS overveielse er den britiske regjering endelig kommet til det resultat: at en mann som slår sin greisples med en motordreven plenklipper, ikke behøver kjørekort.

«Norge er slett ikke så verdensberømt ute som det er her hjemme!»

(Kontorsjef Winge Simonsen i et foredrag i Bergen om reiseliv og turistreklame.)

Hva folk sier om

Etter å ha lest et skrift som dette, er det et spørsmål som påny for tusende gang trenger seg frem: Hvordan kan det være mulig at ellers aktverdige folk har latt seg bruke til dette uhyrlige rettsbrudd som «etterkrigsoppgjøret» er? Jeg talte nylig med en «landssvikdommer» om saken. Jeg mente at juristene ikke burde ha latt seg bruke til dette. Som unnskyldning anførte han at «folket krevde det». Så langt er vi altså kommet på forfalllets vei at de som skulle hevde rettsstaten bøyer av for «skriket fra gaten».

Skriftet burde leses av alle jøssinger. Kanskje kunne det bringe dem til ettertanke.

Når det i skriftet er oppgitt at de som overtok i 1945 stjal verdier fra A. T.-lagrene for vel 3 millioner kroner, så ligger vel dette nokså meget i underkant av det virkelige. Beløpet er sikkert adskillig større. Kanskje mere om det siden.

KNUT SOLLID.

§ 104

Ettersom den virkelige sannhet om hendelsene i 1940 og det som skjedde i 1945 og tiden deretter kommer for dagen, avdekkes også automatisk løgnen, forvrengningen og uhederligheten hos dem som fører og har ført det store ord her i landet de siste 10 årene.

Det er et rystende bilde av rettsoppgjøret som trer frem. § 104 har i høy grad bidratt til at så er skjedd, å klarlegge at «staten» har røvet fra en stor gruppe norske borgere både ære, frihet og eksistensmidler..

Måtte de styrende være kloke og store nok til å ta konsekvensen av at de er blitt så grundig avslørt.

OLGA BJONER.

MERE MØRKE OVER RETTS-SVIKERNE

Brosjyren om § 104 «Mere lys over rettsoppgjøret» er en perle. Den som ønsker innsikt i svindelen med det kollektive erstatningsansvar for NS-folk, for tap som partiet skulle ha påført Norge, bør ubetinget studere denne utredning. Den er et godt og solid arbeid.

OBSERVATØR.

I mitt verk: Juridiske avhandlinger. III. pag. 34 til 39 har jeg nærmere analysert og fortolket Grunnlovens § 104 og dennes forarbeider og er herunder kommet i alt vesentlig til samme resultater som er blitt hevdet i den av Forbundet for Sosial Oppreisning utgitte brosjyre trykt i Oslo i mars 1955.

Oslo 14/4 1944.

GUSTAV HEBER.

Det er av de interessante og mest verdifulle «innlegg» jeg har lest til belysning av de midler der er brukt mot oss i «dom» og ordømme.

Erling Bjørnson.

§ 104

Mere lys over rettsoppgjøret

Pris kr. 3,00 portofritt. Vennligst bruk postgiro

Forbundet for sosial Oppreisning

Postboks 3214, Oslo - Postgiro 15 028

Til salgs hos:

Carl Lund Olsen, Domkirkegt. 6 A, Bergen
Madsens Bladforretning, Trondheim
Helge Johannesen, Teatergt. 6, Oslo

Klaksvik og den norske paralell

Klaksvik-fafæren er blitt førsteside-stoff i verdenspressen. Og vel og bra er det. I den tvist som er oppstått mellom Færøyfolket og danske myndigheter, rår det ingen tvil om at det er færøyingene som i dette øyeblikk hevder både demokratiets og menneskerettighetenes prinsipper. I dr. Halvorsen-saken har den menige mann på færøyene tatt til det sunne folkevett, mens myndighetene utelukkende rir sin byråkratiske kjepphest og er gått i vei med å anskueliggjøre «det sanne demokrati» ved hjelp av store politistyrker, utstyrt med pistoler, tåregassbomber og politihunder. Her skal det ikke nytte med noen «kære moder». Nå skal de på Færøyene få gjøre den erfaring at overfor demokratiske myndigheter veier folkevettet mindre enn en skoplugg i h...e! Tror de høye herrer i København!

Pussig nok at maktens syn på denne måten skal demonstreres i selvsamme øyeblikk som man i Danmark skal til å feire 10-årsfesten for «folkets frigjøring» og «folkemenningens» gjeninnføring. Den 5. mai dunder fyrverkeri-salutten på Tivoli i København, til samme tid som man i Klaksvika muligens ser seg nødt til å feire dagen med skarpladde rifler, bombesnell og halsende bikkjer. Jo, ja, — det er såmen mange måter å gjøre det på. «Festdagen» — 5. mai 1945 — var jo blodig nok i Danmark. Kanhende er det mest i stilen om det kommer til å flyte litt blod ved 10-årsfesten også.

Nå — vi har ingen grunn til å hovere her i Norge heller. Oppe i Skjåk i Gudbrandsdalen har det i lengere tid hersket ikke så lite av en kampstemning i anledning av tilsettingen av ny lensmann. På sett og vis frambyr denne saken en paralell til Klaksvik-affæren. Skjåkværingene står samlet om å ville ha ansatt Harald Wiker, som under okkupasjonen av omstendighetene ble tvunget til å overta konstitusjonen som lensmann, og som til bygdens utvilsomme fordel røktet denne stillingen til han i mai 1945 på «høyere» bud ble satt utenfor, fordi han som passivt medlem hadde lukket på NS. Wiker hadde fra 1925 til 1938 vært betjent og senere fullmektig ved lensmannskontoret. Deretter hadde han vært kontorsjef og herredskasserer i Skjåk. Etter å ha deltatt som befal i krigen i Norge våren 1940 måtte han — fordi den tidligere lensmann ble syk — gå tilbake til lensmannskontoret. Sitt passive medlemskap i NS var han nødt til å påta seg om han skulle kunne være sine sambygdinger til nytte, og det siste var han da også i den grad at det ikke resulterte i noen strafferettslig påtale etterpå. Tvert imot! I mai/juni 1944 ble lensmann Wiker av Heimefronten utsett til militær leder i Skjåk i tilfelle av at det skulle komme til kamphandlinger under okkupasjonens sluttfase.

Skjåk herredstyre har — uansett partifarger — sluttet opp om Wiker og gang etter gang innstillet ham som nr. 1 til lensmanns-stillingen. Men forgjeves. Det høye fylkesråd gikk bygdemeningen hent imot og tilsatte 3dje mann på innstillingslisten — en som ingen erfaring hadde fra lensmannskontor og som «bare var slengt med på innstillingen uten at det var uttrykk for noe slags ønske om å se ham til-satt», som en skjåkværing sa.

Situasjonen i Skjåk er så noe nær den samme som i Klaksvik på Færøyene. Folkemeningen er trådt under fot og «demokratiet» har fått utfolde seg og fått anledning til å lufte sin hensynsløshet.

Spørsmålet blir nå: hva akter skjåkværingene å gjøre? Vil de følge færøyingenes eksempel og sette hardt imot hardt? Det heter i Sinklar-visen: «de bønder fra Vågå, Lesja og Lom, med skarpe økse på nakke». Kanhende var det grunn for Skjåk som den fjerde bygda i dalføret å be om å bli tatt med i samme selskapet?

H. G.

VI FORTELLER HISTORIEN:

9. april 1940

Mr. Miller i New York

Mr. Miller, han er den yngste reporteren i «New York World-Telegram», står foran sjefredaktøren. Redaktøren sier:

— Miller, har De noen formening om hvor mange nordmenn det er i De Forente Stater?

— Det er sikkert en hel del.

— Tøv, — kom med et nøyaktig tall.

— Skal vi si 500 000?

— Galt gjettet. Det er 3½ million. Flere enn det bor i Norge. Nå ble De paff, hva? Det ble forresten jeg også.

Men spøk til side. De kjenner til hva disse eslene i Europa har fått i stand. Dette vil vi slå stort opp. Vi vil lage et stort ekseranummer, og så vil vi spørre de nordmennene som bor her, hva de mener om saken. Vel, nu kan De gå, lykke på turen. Jeg tenker at Deres intervjuobjekter kommer til å rase.

Ti minutter senere er Miller allerede på farten. Han har slått opp i adressebøker, hatt telefonsamtaler. Fått vink, anbefalinger og adresser. Han mener at de opplysninger han har fått vil greie seg, og drar avsted.

En smart journalist har bestandig litt hell med seg. I et drogeri på femte aveny, hjørnet av 64. gate, får Mr. Miller øye på en pen, påfallende blond dame, som holder på å lese i et morgenblad.

— Fine greier, sier reporteren bak damens rygg, synes ikke De også?

— Hva sikter De til?

— Jeg ber så meget om unnskyldning. Jeg tillot meg bare å si at det var fine nyheter. De ser ut til å interessere Dem svært for dem.

— Naturligvis, sier den påfallende blonde damen, jeg er nemlig norsk selv.

— Det tenkte jeg meg. Jeg er reporter i «New York World-Telegram». Jeg skulle sette pris på å få et par minutters samtale med Dem om denne saken.

— Dette er jo ikke så meget å snakke om, Jeg er av den mening at dette både er synd og skam.

— Skammelig av tyskerne,

sier reporteren, som allerede har trukket frem sin notisblokk. Uten en sådan drar jo ingen amerikansk avismann ut på jakt etter nyheter.

— Nei, av englenderne naturligvis, sier den norske damen. — Jeg sier det er sjøfelt hva englenderne har gjort. Hvem har lagt miner utenfor kysten vår? Var det tyskerne eller englenderne? Nei, det var englenderne som med vitende og vilje trakk oss inn i krigen.

— Men tyskerne?

— Nei, det var de allierte. I de siste månedene har de fått i stand mye vrøvl med den dumme politikken sin.

— De har ikke noe imot at jeg gjør bruk av det De har sagt her?

— Nei, ikke det minste.

— Kunne jeg kanskje få Deres navn?

— Mitt navn er Hjørdis Nielsen. Jeg er guvernante her.

— Og adressen Deres?

— 15 E, 68. gate.

Reporteren forlater lokallet og titter videre på listen over adresser. Den første adressen er: Brooklyn, 4711. gate. Der er kontoret til firmaet C. A. Hansen. Der får han tak i selgeren Ralph Berg.

— Hva har De nå å si til dette, Mr. Bergh?

— Det er skammelig, svarer Bergh, direkte skammelig.

— Hvordan det?

— Hva de allierte har gjort. Her håper vi at nordmennene der over ikke kommer til å gjøre noen motstand. Det ville ikke være

klokt, forstår De. Men jeg har en anelse om at de vil komme til å gjøre det allikevel. Jeg er nesten sikker på at de vil gripe saken galt an.

Reporteren tar en bildrosje og kjører videre. Den neste adressen hans er: Sigurd Glambeck, 118 Lincoln Place. Brooklyn.

— Jeg er absolutt ingen nasjonalsosialist, sier Glambeck, snarere det stikk motsatte. Men i dette tilfelle er det utelukkende England som har skylden. England fikk oss opp i denne historien, fordi det hadde bruk for den norske handelsflåte.

Mr. Miller drar videre, oppsøker Thomas Christiansen, formann i den skandinaviske sjømannsklubben, Brooklyn, 565 Henry Street.

— Det er de allierte som har skylden for at tyskerne foretok sin invasjon. Storbritannias manglende respekt for norsk nøytralitet, — det var det som fikk tyskerne til å foreta sin invasjon, det er det ingen tvil om.

Mr. Miller er blitt temmelig ute av seg. Han ringer til sin sjef fra den nærmeste telefonboksen og sier:

— Hittil har jeg fått snakke med fire nordmenn.

— Og de var naturligvis rasende?

— Ja, på England ja. Og nå vil jeg gjerne vite om det er noen vits i at jeg fortsetter med dette arbeidet. Stemningen er over alt helt og holdent mot England.

Gi ike opp enda, svarer sjefredaktøren, hele New York kan da ikke bestå av bare nasjonalsosialister.

Batterigaten

Trondheim, 9. april.

Trondheim er inntatt. Tyske soldater har besatt alle offentlige bygninger og strategiske punkter. I Kongens gate mellom nr. 84 og 86 går en liten gatestump ned til kanalen. Batterigaten heter den. Navnet har gaten fått fordi det en gang i tiden har

stått en kanonstilling her. Men det er lenge, lenge siden. Men på kartet står det Batterigaten, og et tysk lag har fått ordre om å innta batteriet og holde det besatt, hvorfor det den 9. april står noen tyske soldater rundt en oppsatt mitraljøse og ser seg forundret om.

Kaffe hos postmesteren

Nybergsund, natten til den 10. april.

Det er midnatt da Hambro kommer til Nybergsund. Han nikker enda en gang til englanderne som har tatt ham med, og nu famler han seg oppover trappen til postmesteren.

I den mørke gangen støter han på en kvinne.

— Er Hans Majestet kommet hit?

— Kongen er her, hvisker kvinnen og peker på en dør.

Herrerne sitter inne i husets salong: Kongen og Kronprinsen, begge i generalsuniform, forsyningsminister Lie og den gamle hoffsjef Wedel, — en mann som har gjort tjeneste ved hoffet siden 1926.

Den lille forsamlingen ser ikke ut til å være synderlig taletrengt. Alle gir inntrykk av å være trette og utmattet.

Kongen sitter der med sitt alvorlige og ettertenksomme ansikt og sier så plutselig:

— De reiser til Stockholm, president? Jeg skulle være Dem takknemlig om De tok med et brev til min søster, prinsesse Ingeborg.

— Og et fra meg til min hustru, tilføyer Olav. — Hun er kommet dit allerede. Vi bragte henne over grensen i natt.

Hambro føler seg smigret og sier at det skal være ham en ære.

— Ja, De vet hvor De vil hen, sier kongen. — Det vet ikke vi. Hvor kommer vi til å være i morgen?

— Det avhenger av, sier Hambro, som ikke er forlegen for svar selv i de vanskeligste situasjoner, om tyskerne kommer til å innta Elverum eller ikke. Da jeg dro avsted, forelå der enda ingen meldinger. Men jeg kan si så meget at våre tropper har gjort sitt ytterste for å oppholde tyskerne.

— Jeg har tenkt meget på om vi skulle dra over til Sverige eller ei, sier kongen. — Det kunne være bra om ikke av noen annen grunn enn at vi kunne få sove ordentlig ut. Hva mener du, Olav?

Olav nikker trett og sier:

— Nei, Sverige går ikke, vi må bli i landet. Vi ville bare bringe Sverige i vanskeligheter. De ville bli så oppskaket at de ikke visste hva de skulle gjøre. De er nevrøse nok

som det er.

Kongen trekker til seg et kart som ligger på bordet. Han ser nøye på det, bøyer hodet bakover og trekker øyebrynene i været:

— Jeg synes vi skulle reise til Rendalen.

— Ikke dumt, svarer Hambro.

— Olav, hva mener du om Rendalen.

Der kommer ikke noe svar fra Olav. Han er i dette øyeblikk sovnet inn med hodet mellom armene. Her sitter han nu og sover ved bordet i postmesterens storstue.

— Sånn er det med ungdommen, sier Kongen smilende, — ja, den har det godt. De kan sove når de vil og hvor det skal være.

— Deres Majestet skulle ha gått til sengs for lenge siden, sier minister Lie.

— Lettere sagt enn gjort, svarer kongen. — Alle værelser i huset er jo opptatt.

— For kongen, sier Hambro med en salvelse som hos en skuespiller av den gamle skole, — for kongen burde der stå et rom ledig i hvert eneste hus i Norge.

— Bry Dem ikke med det, sier kongen beroligende og løfter hånden i været.

Hambro har reist seg, legger den venstre hånd på hjertet som han ofte pleier, og sier:

Hvis forsvaret

Forts. fra side 3

opp ulykken at på disse områder fortsatte regjeringen med halve foranstaltninger.»

— Ja, men hadde vi ikke like bra oppsetning vinteren 1940 som under nøytralitetsvakten i den første verdenskrig?

— Nei, vi hadde ikke det! Så sent som 8. april, altså dagen før overfallet, sa jeg på det hemmelige stortingsmøtet:

«Det var noen bemerkninger til de opplysninger den ærede forsvarsminister kom med, som jeg hadde tenkt å fremføre. Han meddelte at det var satt opp en noe øket styrke på våre kystfestninger, og såvidt jeg forstod ham så at det skulle være tilstrekkelig til fortønes betjening. Nu er jo forholdet det at våre kystfestninger ligger med

— Deres Majestet tillater at jeg øyeblikkelig bringer den sak i orden.

— Gjør ikke det, kjære Hambro. De som ligger trenger høylig til søvn. De er kommet hit før oss. Dessuten er det medlemmer av Stortinget.

— Hva for noe? Stortingsmenn? Desto mere opplagt er det at noe må gjøres her. — Nei, Deres Majestet, tillat meg... Hvis disse herrerne i morgen får høre at kongen har gitt avkall på en soveplass for deres skyld, kommer de aldri til å tilgi meg at jeg ikke fikk vekket dem.

Hambro er allerede ute av døren for ved hjelp av husets frue å få de sovende gjester ut av rommet.

Klokken 2.30 går kongen og kronprinsen til ro. De andre tuller seg inn i tepper og finner seg soveplass på stoler som de stiller sammen.

Straks etter banker det på døren. Det er politioffiseren, Hambros sjåfør. Han har fått hjelp til å få bilen fri. Nu kan han kjøre videre til Sverige.

Hambro tar vare på de to brevene han har fått av kongen og kronprinsen. Det samme skjer med de to hundre kronene han fikk låne av kronprins Olav.

Og så kjører Hambro videre...

noe sånt som 1/3 mannskap i dag, ikke på langt nær istand til å ta hva man kaller en krigsvakt eller krigssituasjon, om så skulle være. Jeg vil henstille til den ærede forsvarsminister å ta under overveilelse hvor vidt ikke situasjonen nu er slik at man gikk til full mobilisering av samtlige kystfestningers styrke uten den minste reduksjon.

— Så var det forsvarsministerens meddelelse om minefeltene ved Oslofjordens ytre befestninger, Rauer og Bolærne. Jeg forstod at han hadde gitt ordre til at man skulle være klar til å legge dem ut på et forholdsvis kort varsel.

— Jeg ville føle meg svært beroliget om vi hadde vært i den situasjon i dag å kunne gi ordre om å legge ut det minefelt, for befestningene i

ytte Oslofjord er ikke så sterke, at jeg er sikker på at ikke noen gjør forsøk på å forsere dem, hvis ikke minefeltet er utlagt, og jeg tror at kanskje tiden er inne til den foranstaltning så snart som mulig å legge ut dette minefelt.

Dette var før meldingen om torpederingen av «Rio de Janeiro» forelå i Stortinget. Da den kom, ble uttalelsene endnu skarpere.

Dessverre er referatet fra den siste del av dette stortingsmøte blitt borte. Men vi er mange som husker hva Sven Nielsen sa, og han har selv bekreftet det i skrivelse til Stortingets presidentskap: «Etter det telegram statsråden nettopp har referert (om Rio de Janeiro), kan det ikke lenger være tvil om hva som forestår. Jeg går ut fra at der nu uten opphold blir etablert fullt krigsberedskap, at våre kystfestninger blir gjort kampklare og også minefelter legges ut øyeblikkelig.»

— Ville det ha spilt noen rolle om minene hadde vært på plass?

— Hvis det så sent som ved middagstid 8. april var gitt ordre om å legge minefeltet Rauer—Bolærne, ville virkelig ett eller flere tyske fartøyer ha gått i luften under forseringen, og det hadde bragt de tyske angrepsplaner ned i et annet spor.

— Granskningskommisjonen skriver like ut: «I tilfelle av at miner var lagt ut fra norsk side, opplyser admiral Kranke, at man ikke hadde kunnet gjennomføre angrepet etter planene, og måtte ha landet utenfor feltene. At angrepet i det hele kunne ha vært avverget, er ikke sannsynlig, men at tyskerne ville ha vært tilføyet større tap og at alliert hjelp kunne ha vært landsatt andre steder er åpenbart.» Det vil si at ett eller flere av angrepene f. eks. på Bergen og Trondheim kunne ha vært avverget.

— Den danske kommandørkaptein Kjølens mener at vi kunne ha avvist det tyske angrep, hvis mobiliseringen hadde vært gjennomført i tide, minene lagt ut og alt forberedt. Han legger til at tyskerne under slike forhold kanskje ville ha innstillet hele foretagendet.

— Hva mener De om det?

— Tyskerne led jo store tap mot de utilstrekkelige forberedelser vi hadde truffet og til tross for at minene ikke var lagt ut. Vi så siden

hva forsvaret virkelig makttet under kampene ved Narvik.

Jeg mener at vi iallfall ville hatt en god mulighet for å vise dem tilbake, og så usikker som den tyske militærledelse var på hele foretagendet, er det ikke utenkelig at de hadde oppgitt det.

— Hvorfor ble der ikke mobilisert i tide?

— Det er et spørsmål som jeg tror alle som var i nærheten av begivenhetene dengang, ustanselig har stillet seg. Men de svar som foreligger, gir ingen ordentlig forklaring.

Kommandørkapteinen kommer så inn på alle de varsler regjeringen etter hvert fikk, men ikke tok konsekvensen av, og intervjuet slutter slik:

Da generalstaben fikk underretning om disse meldinger, forlangte den full mobilisering. Ingen har noensinne gitt en brukbar forklaring på hvorfor det ikke ble gjort.

— Men ble vi ikke «tatt på sengen»?

— Jo, de fleste av oss. Men regjeringen satt inne med slike opplysninger at den ikke burde ha blitt overrasket, og hvis den hadde gjort sin plikt, ville også alle vi andre ha vært våkne.

— Tror De at vi kunne ha unngått okkupasjonen?

— Hvis der hadde vært ført en ansvarlig forsvarspolitik i årene før krigen, er jeg sikker på det. Hvis vi hadde hatt alt på plass den 9. april, ville vi hatt gode muligheter for å avvise eller unngå overfallet!

Sørlandet

Kai og Kathrine Normann har fra juni plass til kampefeller som gjerne vil ha et bosted for noen måneder, eller leier bort for ferien, fra St. Hans til sommergjester halvparten av huset med adgang kjøkken, to værelser og kammer, med sengeplass for tre! Likeså velinnrettet sjøbu for så lenge det ønskes, med adkokning kokeplate. Alt på det vakre Skarpøya, Ny Helle-sund, ved Kr.sand. Velkommen!

HYBEL I OSLO

Ønskes leid av ung mann fra Romsdal. Steller for seg selv. Refl. kan for sommerferien i år fra 1. juli) få disponere gratis eget hus, sentr. beligg. ved sjøen, ved hovedvei m. fast bilrute. Ekspd. anviser.

AGENTURET

for førsteklases hudpleie-midler er ledig for Oslo, Øst- og Vestfoldbyene. Vennligst søk forbindelse bill. mkr. «Salgskraft».

Hvor er milliardene

Forts. fra side 1

trent 50 prosent. Premieinntektene med over 100 prosent, alt dette på mellom fire og fem år. Det var stor stas i kapitalistkretser, og der var flom-begeistring i avis-spaltene, da det første milliard-bank-regnskap forelå.

Kommunegjelden sank, i Oslo kommune alene med 136 millioner kroner, og samlet sank kommunegjelden med 400 millioner. Kongeriket Norges Hypotekbank fikk flere penger enn den kunne plasere hos sine låntagere, og Kommunalbanken som var opprettet etter foregående krig for å hjelpe nødlidende kommuner, fikk større innbetalinger enn den egentlig ønsket og måtte operere med noe som ble kalt «oppgjeld» for å dekke utgiftene til sine kreditorer. Den ble enslags moderne Kong Midas-variant.

Et eksempel, som jeg på grunn av mitt arbeide kjenner så godt, kan tas ut av eksempel-samlingen: Ved avslutningen av sitt 92. ende regnskapsår, nemlig 31. desember 1939, hadde Christiania Bank og Kreditkasse et pensjonsfond på kr. 2 296 000. I de fem krigsår som da fulgte, øket den sitt pensjonsfond med 3 500 000, altså med mere enn 150 prosent på 5 år alene.

Det er ikke bare presten som fikk sitt offer, det falt litt på noen av klokkerne også. Dette fikk banken til og med skattefritt av disse forferdelige myndigheter.

Dette innebærer så langt fra noen klander til Kreditkassen. Det er sikkert en almen foreteelse. Det er bare tatt med under mottoet: Eksemplets makt.

Stort sett kan vel den norske befolkning deles i to kategorier: landssvikere og NS-folk som en gruppe — gode nordmenn, jøssinger, fremragende jøssinger, svære jøssinger og kjempejøssinger — som de gjerne benevnte hverandre. Kjempejøssing skulle vel formodes å være det gildetste. Noen av disse jøssinger gikk nok sikkert helhjertet inn for sitt standpunkt.

Andre hadde «Fritt Folk» liggende på en fremtredende plass på kontoret som alibi for sin lojalitet. Når kontortiden var slutt, så kunne de jo rive et lite rundt hull i trikkebilletten, sette den synlig på lillefingeren mens de leste «Aftenposten». Så viste de sitt ukuelige mot og sitt ensrettede norske sinnelag. Ja, enkelte ble jo kalt ettermiddagsjøssinger da.

Men når det nu kan slås fast at landssvikerne — NSfolkene — ikke har noe av disse pengene, disse milliarder, som tyskerne så å si «spydde» utover landet, så kan en vel fastslå — uten å si det —, hvem som er i besittelse av dem.

Over alt har disse penger funnet en tumleplass. De mest uunnværlige av dem har funnet vei til mange og store landsinnsamlinger til de forskjellige formål. Selv det som ble innsamlet til Kong Haakon VII minnefond og de 100 millioner til Nasjonalhjelpen utgjøres av disse tyskerpenger, eller jøssing-kroner. Visstnok var der blant de glade givere også endel førkrigs-kroner og da særlig de til Hans Majestet's Minnefond på grunn av hans store popularitet blant den store masse av små givere. Men storparten i alle innsamlinger er nok av tyskerpengene.

Men har disse milliarder krigspenger bare vært absolutt av det onde? I finansbladet «Farmand» for lørdag den 19. mai 1945 kan følgende leses: «Næringslivets gunstige gjeldsposisjon er et av de få lyse trekk i dagens økonomiske bilde». Ingen vil vel benekte at det har vært og vel fremdeles er slik. For disse penger er der nemlig kjøpt traktorer, selvbindere, skurtreskere og annet rasjonaliseringsutstyr til landbruket, for disse penger er der bygget hus i bygd og by, for disse penger er der kjøpt arbeidsbesparende maskiner såvel til handel som til industri, og store investeringer og moderniseringer har hørt til dagens orden, nettopp fordi gjeldsbyrden var blitt så meget mindre under krigsårene, såvel den offentlige som den private.

Okkupasjonstida i historie- lærebøkene

Artikkelserien «Okkupasjonstida i historielærebøkene» av J. Fredrik Voss som ble offentliggjort siste høst i Folk og Land, er nå trykt i brosjyreform, forlagt av Forbundet for Sosial Oppreisning, og koster kr. 1,00 portofritt tilsendt.

Vær med å spre denne brosjyren. Send inn penger og en liste over lærere og lærerinner De vil skal lese den, og vi sender brosjyren direkte.

La flest mulig få den. Vær aktivt med i arbeidet for å spre opplysning. La Deres barns lærere få sjansen til å få vite hva som er galt i lærebøkene.

Send inn et antall adresser og de fornødne antall kroner. Vi overtar arbeidet med forsendelsene.

FORBUNDET FOR SOSIAL OPPREISNING
Postboks 3214, Oslo — Postgiro 15 028

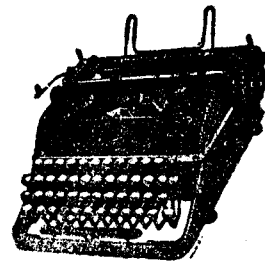
Til salgs hos:

Helge Johannesen, Teatergt. 6, Oslo.

Madsens Bladforretning, Trondheim.

Carl Lund Olsen, Domkirkegt. 6 A, Bergen.

Reiseskrivemaskiner

Optima Plana	kr. 485.—
Optima Elite	» 515.—
Rheinmetall	» 585.—

Avbetaling om ønskes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

De leser denne

annonsen. Andre folk gjør det også. Bruk Folk og Lands annonsespalter.

Hjelpeorganisasjonen for frontkjempere

Sekretariatet

Boks 1407, Oslo, Postgiro 180 70

AVISEN STOPPES

i tiden fremover for dem som ikke har betalt kontingenten.

Unngå stopp. Send bladpengene i dag. Bruk giror. 16450.

FOLK OG LAND

Ansv. redaktør og utgiver:
FINN BRUN KNUDSEN

Utkommer i Oslo

Redaksjon:

Telefon 55 76 56

Ekspedisjon og kasse:

Postboks 3214, Oslo

Kierschowsgt. 5, Oslo

Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:

Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00

pr. halvår. Sverige, Dan-

mark: kr. 24.00 pr. år,

kr. 12.00 pr. halvår. Ut-

landet for øvrig: kr.

28.00 pr. år, kr. 14.00 pr.

halvår. I nøytralt omslag

kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00

pr. halvår.

Løssalgpris: 50 øre

Annonsepris:

32 øre pr. millimeter

over en spalte

Bruk postgiro. 16450

Sambandstrykkeriet

Oslo

Tannlæge
MARTIN KJELDAAS
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

Tannlege Maamoen
Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

Annelise Parow
TANNINNETNING
Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lade-
moen kirke - Voldsminde

MJØNVALD KAFE
Brandbu, Hadeland
anbefales

Benytt
HÅNSKOMAKEREN
i Neberggt. 15 - Oslo
hvis du vil stå på en god fot

Oslo Stigefabrikk
Brand-, maler- og skyvestiger
oljet, m/ kadimerte beslag
Inneh. Alf T. Lunde
Mosseveien 8
Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

R. Gjessing
Urmaker
Drammen
Tlf. 25 07

Gårdbrukere - Skogeiere

Er det noe De trenger av redskaper ell. maskiner, så send oss en forespørsel. Vi representerer anerkjente fabrikker og verksteder.

Lite eller stort oppdrag, vi står alltid til tjeneste.

Rimelige betalingsvilkår.

H. SNAPRUD & CO.
KONGSBERG
Biler - Maskiner
Redskaper.
Tlf. 885 - 248.

OPPROP

Etterkrigsoppgjøret har gjort at en gruppe av folket er blitt dømt til lengere og kortere fengselsstraffer eller er blitt rammet på annen måte. Hovedparten er ferdig med sitt oppgjør og er kommet inn i samfunnsmaskineriet igjen, hvor de fyller sin plass og greier seg selv. Men fremdeles er det tusener som har det vondt. Mange lider virkelig nød og trenger sårt til forståelse og hjelp.

Tilpasningsvanskene har vært store. Mange har ikke kunnet ta opp sitt gamle yrke, mange mangler det økonomiske grunnlag, familieforholdene er blitt endret, noen sitter alene igjen, andre er kommet i en alder hvor arbeidsmulighetene er små — grunnene kan være så mange og forskjelligartede.

Fordi vi er glad i landet vårt vil vi sikkert alle gjøre vårt til at vi i fremtiden kan bygge og bo trygt sammen. Skal dette lykkes må vi rekke hverandre hendene og sammen forsøke å hjelpe der hvor det er nød og savn.

Ut fra dette har undertegnede funnet at det må opprettes en instans som kan ta seg av disse sakene, hjelpe den enkelte med å tilrettelegge arbeidsmuligheter og overvinne tilpassingsvansker ved en utstrakt kuratorvirksomhet.

Arbeidet er nu satt i gang. Cand. jur. Widar Nordbrønd er ansatt som kurator. Han har fått kontor i Bogstadveien 49 C, I, Oslo. Kontortiden er tirsdag, onsdag, fredag, lørdag kl. 9—12, samt tirsdag og fredag også kl. 18—19.30. Telf. 69 33 21, kun i kontortiden. Kuratoren vil ha en rekke medarbeidere som sammen med ham skal tilrettelegge det praktiske arbeid.

Til dette trenges det penger og i den anledning er det vi henvender oss til Dem.

Vi vet at nøden er stor, men vi vet også at denne nøden i stor utstrekning kan avhjelpes. Så inntrengende vi kan ber vi om at De slutter opp om vår appell om å hjelpe.

Vennligst betal Deres bidrag til **HJELPEKOMITEEN AV 1955** postgiro nr. 500 134 eller bankgiro nr. 900 134, som er stillet til disposisjon av Innsamlingskontrollen.

Oslo, april 1955.

HJELPEKOMITEEN AV 1955

Kjell Bondevik,

Stortingsmann

Finn Brun Knudsen,

redaktør

Arne Brænd,

Sveiser

Elisabeth Hagemann,

tidl. forstanderinne ved

Lovisenberg sykehus

Sverre Hoelstad,

disponent

Thorbjørn Kjølstad,

overlege

Berit Puntervold,

fengselsdirektør

Lars Ramndal,

Stortingsmann

Godtfred Rekkebo,

diakon

Eivind Saxlund

sekr., cand. jur.

Solveig Stang,

o.r.sakf.

Ingeborg Søvig,

diakonisse

Tor Wagle,

prest

Tiltredes:

Anders Hafskjold,

bonde.